

এনুৰা মধুৰ হৃদয় মন্দিৰ

(গীতি কবিতা)

ওহেমবথ দত্ত চৌধুরী

গণককুছি,

বরপেটা ।

ANUA MADHUR HRIDAY MANDIR.

Lyrical Poems & Songs composed by Late

Hemrath Datta Choudhury.

and Published by Kumari

Juni Datta Choudhury.

১ম প্রকাশঃ— ২৬ আগষ্ট, ১৯৭৮

৯ ভাদ, ১৯০০ শক ।

৫২৯ শকবাব্দ ।

মূল্যঃ— দুই টাকা ।

ছপাশালঃ— দবদী প্রিন্টিং প্রেছ,
ববপেটা ।

প্রকাশিকাঃ— কুমারী জুনি দত্ত চৌধুরী
গণককুছি,
ববপেটা ।

প্রীতি - উপহাৰ

এই পুথিখনি

শ্রীমতী - কলিতা-মহাশয় দেৱী

স্বাক্ষৰ—

উপহাৰ দিয়া হ'ল।

ইতি—

শ্রী

জুনিদত্ত (চৌধুরী)

স্বাক্ষৰ—

তাং— ১৪/১১/৭৮

আগ কথা—

অকালতে আমাৰ পুৰুষ পিতৃদেৱৰ পৰলোক হোৱাত আমাৰ দলনিত পোনা মেলাৰ অৱস্থা হৈছিল। লাহে লাহে আমি ডাঙৰ হৈ আছিলো। মাতৃদেৱীয়ে অশেষ যত্নেৰে আমাক পালন কৰিলে আৰু শিক্ষাও দিলে। অধ্যয়নৰত আৰু সঙ্গী-তত বুৰগৈ থকা আমাৰ পিতৃয়ে সাহিত্য চৰ্চ্চাও কৰিছিল। তেওঁ লিখি থৈ যোৱা হাতে লিখা পুথিৰোৰ মাতৃয়ে বৰ যত্নেৰে সাঁচি থৈছিল।

আমাৰো বহুত দিনৰ পৰাই হাবিলাস আছিল যে ৩ পিতৃদেৱৰ লিখাসমূহ প্ৰকাশ কৰি উলিয়াওঁ। কিন্তু সময় আৰু সুযোগে এই কাম কৰিবলৈ দিয়া নাছিল।

এতিয়া আমি সোনকালে এই কাম হাতত নললে, পিছলৈ আৰু কঠিন হৈ উঠিব পাৰে। সেয়ে মাতৃদেৱীৰ পৰামৰ্শ অনুসৰি আমি তিনিও জনীয়ে এই পৱিত্ৰ কাৰ্য্যৰ বাবে আগ বাঢ়িলো।

প্ৰায় নষ্ট হবলৈ ধৰা এই গীতৰ কিতাপখনকেই সকলো দেখি পোন-পহিলতে উলিয়াবলৈ মন কৰি প্ৰেছত দিলো। বাইজ্ঞে সমাদৰ কৰিলে পিতৃদেৱৰ আন এমুখ কেখনিও ভৱিষ্যতলৈ প্ৰকাশ কৰিবলৈ হাবিলাস থাকিল। ইতি—

বিনীতা—

জুনি দত্ত চৌধুৰী।

কনি দত্ত চৌধুৰী।

অকণি দত্ত চৌধুৰী।

গণকুচ্ছি, বৰপেটা।

অসমৰ

শিল্পী-বৃন্দৰ

হাতত

হৃদয়ৰ

হাবিলাসেৰে।

এনুৰা মধুৰ হৃদয় মন্দিৰ—

লিখক - পৰিচিতি—

‘এনুৰা মধুৰ হৃদয় মন্দিৰ’ৰ লিখক অগীয়া হেমবথ দত্ত চৌধুৰী মোৰ নিজৰ ডাঙৰ-মামা। এইজন লোক তথা ‘ডাঙৰ মামা’ৰ বিষয়ে মোৰ বৰ্চিত ‘হাঁহি কান্দোনৰ মেলা’ পুথিত অলপকৈ হলেও উল্লেখ কৰা হৈছে। বিদগ্ধজনে সেই থিনি কথাৰ মাজতেই নিশ্চয় বিচাৰি পাব তেহেমবথ দত্ত চৌধুৰী প্ৰকৃতপক্ষে কোনখন জগতৰ লোক আছিল। কলা সংগীত তথা সাংস্কৃতিক-জগতৰ সৈতে, সাংস্কৃতিক কলাসাধক কলাগুৰু বিষ্ণু প্ৰসাদ বাতা, মহেন্দ্ৰ নাথ ডেকাফুকন, স্বৰ্গেশ্বৰ বায়ন, সুবোধ চন্দ্ৰ বৰুৱা প্ৰমুখ্যে এসময়ৰ স্বনামধন্য কলা-কাৰসকলৰ সৈতে হেমবথ দত্ত চৌধুৰীৰ ঘটিছিল নিবিড় সম্বন্ধ। আজি পঞ্চাশৰ উৰ্দ্ধত যিসকললোক বৰপেটা, গোৰীপুৰ, ধুবুৰী, কোচ বেহাৰ, বংপুৰ আদিত আছে, সেইসকললোকে ‘হেমবথ’ Golden chariot ক (ইংৰাজী নামেৰে দৰ্শকমণ্ডলীয়ে নামা-কৰণ কৰিছিল) পাহৰি নিশ্চয় যোৱা নাই। এখেত আছিল সেই সময়ৰ ফুটবল জগতৰ এটি উজ্জল ভাৰকা। সেয়েহে অসমৰ খেল-জগত, তথা ফুটবল-জগতৰ বুৰঞ্জীত হেমবথ আখৰেৰে ‘হেমবথ’ৰ নাম জাউতিয়ুগীয়া হৈ আত্মিকোপতি জিলিকি আছে। ‘মামাথৈৰ গাওঁ’ বৰপেটাক লৈ যিদৰে দ্ৰুতকৈ মৌন পৰত গোঁৱৰোধ কৰো, তেনেদৰে মোৰ মৰমৰ তিনি-গৰাকী মোমাই দেউকলৈ আজিও সময়ত গোঁৱৰোধ নকৰো বুলি কলে ‘কলীয়া ঠাকুৰ’ৰ আগত মিছা মজা হব। মোৰ এই ব্যক্তিগত আনন্দক অহংকাৰ বুলি যেন বাইছে ভুল নুবুজে। অসমৰ ফুটবল জগত তথা অসমৰ শাস্ত্ৰীয় সংগীতৰ এজন নীৰৱ সাধক হিচাপে হেমবথ দত্ত চৌধুৰীৰ নাম যিদৰে জিলিকি আছে,

সেইদৰে তেওঁৰ আন ছগৰাকী সোদৰ নৰেন দত্ত চৌধুৰী আৰু
বতীন দত্ত চৌধুৰীৰ নাম অসমৰ উচ্চ হোটেল ব্যৱসায়ী পিচাপে
আমাৰ বাহ্যিক আগবঢ়া স্বৰূপে যুৱশক্তিক যুগে যুগে অনু-
প্রাণিত কৰি তুলিব বুলি মোৰ একান্ত বিশ্বাস। আজি এই
তিনিগৰাকী সুযোগ্য স্বৰ্গীয় মোমাই দেউহঁতলৈ বুলি এই সুযোগতে
অন্তৰৰ শ্রদ্ধা, প্রীতি জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

‘এনুৱা সুন্দৰ হৃদয় মন্দিৰ’ পুথিখনি লিখকৰ প্রকৃত
আৰু উৎকৃষ্টতম অৱদানৰ নিশ্চয় নিদৰ্শন নহয়। এখেতৰ ৰচিত
সংগীত শাস্ত্ৰৰ অমূল্য পাণ্ডুলিপি অবহেলাৰ ফলত পাহৰণিৰ
নিষ্ঠুৰ বাহুসীৰ গৰ্ভত লীন গ’ল। তথাপিও কালৰ কুটিল
গতিৰ বিপৰীতে যি দুই এখিলা কবিতা আৰু মাৰ্গীয় সংগীত
পৰি আছিল, সেইবোৰ গোটাই মিলি লিখকৰ পত্নী আৰু
কন্যাসহে অশেষ কষ্ট কৰি ছপা কৰি উলিয়াইছে এপাহি শ্রদ্ধা
অৰ্ঘ্য স্বৰূপেহে। গতিকে হেমৰথ দত্ত চৌধুৰীৰ গুণমুগ্ধ পাঠক-
সকলে অনাবস্থৰ এই সকলো গীতি/কবিতাৰ পুথিখনি যেন সাদৰে
আৰু নিজগুণে তুষ্ট হৈ গ্ৰহণ কৰে, এয়ে মিনতি।

শ্রীমন্ত শঙ্কৰৰ শ্রদ্ধাৰ পেহাদেউ বিখ্যাত ‘বুঢ়াখাঁৰ’
বংশলতাৰ এটি ক্ষুদ্ৰ পত্ৰসম, সাগৰসদৃশ হৃদয়ৰ অধিকাৰী
হেমৰথ দত্ত চৌধুৰীৰ প্রতি ‘সংগ্ৰামী অভিনন্দন’ জ্ঞাপন
কৰিলোঁ।

‘অধমে কেৱল দোষ লয় মধ্যমে গুণ

দোষ লৱে কবিতা বিচাৰ।

উত্তমে কেৱল গুণ লয় উত্তমোত্তমে

অল্প গুণ কবয় বিস্তাৰ ॥’

বিনীত—

১৪/১২/৭৮ ইং

কমল নাৰায়ণ চৌধুৰী।

সূচী—

প্রথম শাৰী—

পৃষ্ঠা—

১।	এনুৱা মধুৰ হৃদয় মন্দিৰ ...	১
২।	মোৰ হৃদয় ছৰাব বন্ধ ...	২
৩।	দয়াৰ ঠাকুৰ ...	৩
৪।	কিয় আহিছিলো ...	৪
৫।	প্রভু, নিদিয়ানো কিয় ...	৬
৬।	সংসাৰ সাগৰ ঘোৰ ...	৭
৭।	মোৰ ধ্যানৰ স্বামী ...	৮
৮।	আহিব আহিব বুলি	৯
৯।	যোৱা যোৱা প্ৰিয়তম ...	১০
১০।	প্রভু, সকলো তোমাৰে দান ...	১১
১১।	জীৱনৰ সুৰ যায় ...	১২
১২।	তোমাৰ চৰণে কৰো ...	১৩
১৩।	মোৰ সকলো আপোন ...	১৪
১৪।	ক’তে বা আছিলো ...	১৫
১৫।	বাৰে বাৰে আহো ...	১৬
১৬।	বিশাল মহান ...	১৭
১৭।	সৰগৰ জোন উঠিছে ...	১৮
১৮।	ফাগুনী বতাহে ...	১৯
১৯।	পখীলা, হে পখীলা ...	২০
২০।	(সখি মোৰ) ক’ঐ ...	২১
২১।	দেখা দি ক’ত লুকালো ...	২২
২২।	কাৰ বা মলিন যুগ ...	২৩
২৩।	কোনেনো কেনেকৈ ...	২৬
২৪।	ফুলে ফুলে ফুল ...	২৭

২৫। ভাঙা হৃদয় —	২৮
২৬। বনতে বজ্রাই ...	২৯
২৭। নিৰ্দ্দয় নিষ্ঠুর শ্যাম ...	৩০
২৮। চলি যাইয়ে সুন্দর ...	৩১
২৯। বাট ভেটি ধরি ...	৩২
৩০। আক কিয় ...	৩৩
৩১। মোক, এবি দিয়া বাট ...	৩৪
৩২। সুন্দর গিবি ...	৩৫
৩৩। আজি কি হুন্দে ...	৩৬
৩৪। সাধুক তবিল।	
যুগ যুগ ধরি ...	৩৭
৩৫। শ্রীমন্ত শঙ্কর ...	৩৮
৩৬। শ্রীমন্ত শঙ্করদেবর মহিমা ...	৩৯
৩৭। কবা, মোহ মায়া ...	৪০
৩৮। এই সকলো ভুল ...	৪১
৩৯। মিছলীয়া দীঘলীয়া ...	৪২
৪০। সকলো-বিশ্বনিয়ন্তার ...	৪৩
৪১। ঋাল বিল নৈয়ে ভবা! ...	৪৪
৪২। চুৰট বিড়ি টানি ...	৪৫
৪৩। চাৰিও ফালে বিদেশীৰ ...	৪৬
৪৪। কোনে চিনে মোক ...	৪৭
৪৫। চিনিবানে মোক ...	৪৮
৪৬। বাল্যকাল শিশুমতি ...	৪৯
৪৭। মোর সপোন সফল ...	৫০
৪৮। তুমি লাহে লাহে ...	৫১

এনুৰা মধুর

হৃদয় মন্দির

নীবারে পশিবা তুমি,

তোমার কাৰণে

হিয়াৰ আসন

পাতিছে। যতনে আমি ।

ক্ষুদ্র পৰাণৰ

আশা অভিল্য,

পূর্ণ কবিবা, নকবা নিবাস ,

সুপ্ত মগ্ন

বিবহ লগ্ন

তোমার পবন কামী ।

শত অপবাদ

ক্ষমিছা সতত,

শত অনুতাপ দিছাহে প্রাণত,

দক্ষ জনম,

নেবিরা মবম,

জীবন মবম স্বামী ।

॥ এনুৰা মধুর হৃদয় মন্দির ॥ ১

ইমন :

একতালী :

মোৰ, হৃদয়-দুৱাৰ বন্ধ আজি
ভক্তি মিনতি শূন্য ।
জ্ঞান ধৰ্ম বুদ্ধি কৰ্ম
সকলো হৈছে শূন্য ॥

আকাঙ্ক্ষা অধিক
আবাসনা স্তুতি,
প্ৰাণত নাজাগে
আকুল কাকূতি
তথাপি কিয়নো উথলি উঠে
স্নেহ মৰম ক্ষীণ ।

মোহময় চিত্ত
সংসাৰ মায়াত,
নোখোজে থাকিব
তোমাৰ ছায়াত ;
সুপ্ত মগ্ন অনিত্য ভাৱত
দন্ধ ৰাতৰ দীন ।

॥ এহুৱা মধুৰ হৃদয় মন্দিৰ ॥ ২

বিভাষ :

একতালী :

দয়াৰ ঠাকুৰ
কৃপাৰ সাগৰ
সেবহু অধমে চৰণ তোমাৰ ।
চঞ্চল মন
অধিব জীৱন
তোমাতে ভৰসা, কৰিবা উদ্ধাৰ ॥

তুমি সত্য-ব্ৰত, অগতিৰ গতি,
তুমি নিৰাকার, জগতৰ পতি,
কিমতে ভকতি, কৰিবোঁ প্ৰণতি,
দয়া কৰি তুমি কৰিবা বিচাৰ ।

গুণ-চিন্তা-মণি
পাপৰ অগনি
তুমি বেদ-শিবোমণি
প্ৰকাশ! আপুনি,
প্ৰভু অন্তৰ্য্যামী,
জগতৰ স্বামী,
হৃদয়ত থাকি
কৰিবা বিহাৰ ।

॥ এহুৱা মধুৰ হৃদয় মন্দিৰ ॥ ৩

সুবট :

একতালা :

কিয় আহিছিল।
কিয় হাঁহিছিল।
কিয় বা দেখা দি
পুণ্ড গুচি গ'লা ?

হিয়াব মাজত
ফুলাম আসন
বাখিছিলো সাধি
কিয় নবহিলা ?

চাই থাকে। সউ
শূন্য আকাশ,
প্রেম অনুবাগ
অতৃপ্ত পিয়াস ;

তুমি, লুকালুকি কবি
যোরা যদি পবি
উঁকি মাৰি ফিৰি
কিয় চাইছিল। ?

মোৰ, হিয়াব আসন এৰি থৈ
যোৱা, শূন্য আকাশ পোহৰাট
মোৰ, হিয়াভৰা প্ৰেম,
বিবহৰ ভেম, থাকিব নিবৰেই চাই ;

॥ এমুৱা মধুৰ হৃদয় মন্দিৰ ॥ ৪

সুবট

একতালা :

আহা, সুন্দৰ কপ নিৰমল
আহা, স্নিগ্ধ মধুৰ সুবিমল
মোৰ, মুকলি হৃদয়

দিবা পোহৰাই
আহিছিল। যদি কিয় পাহৰিলা ?

॥ এমুৱা মধুৰ হৃদয় মন্দিৰ ॥ ৫

আড়না :

একতালা :

শ্রু, নিদিয়ানো কিয় কৈ
কোন বাট ধরি যাওঁ কেনে কবি
তোমাৰ ইঙ্গিত পাম বুলি
আকুল আবেগে আছে বৈ ॥

হৃদয়ৰ ব্যথা

জানিও নাছানা ,

বেদনাৰ বার

শুনিও নুশুনা ,

কিয়নো অচিনা

চিনিও নিচিনা

কিবা দোষে দোষী মই— ?

কলুষিত মন

যদি থাকে মন ,

ককণাময়

কবিবা শোধন ,

তোমাৰে চিত্ত

নিভা শুদ্ধ

কবিবা দয়া, দয়াময় ।

॥ এনুৰা মধুব হৃদয় মন্দিৰ ॥ ৬

মালকোব :

ঝাপতাল :

সংসাৰ সাগৰ ঘোৰ,
পাৰ হওঁ মই কেনে কৈ ?

সেয়ে শ্রু তুমি মাথোঁ,
দিবা পথ দেখুৱাই ।

কাম, ক্রোধ, কুস্তীৰ

মোহ মায়া মহা সাগৰ ,

ই সবে বিধিনি আনে

বাট পথ মোৰ আশুচাই ।

অলিক অধিক বহু

আশাতে মগন মন,

পথত কটক আছে

দাৰা পুত্ৰ পৰিজন

আপদ-বিপদ সব

দিবা তুমি আতবাই ।

॥ এনুৰা মধুব হৃদয় মন্দিৰ ॥ ৭

ভৈৰবী :

তেওঁৰা :

মোৰ, ধ্যানৰ স্বামী ।
 আপদে বিপদে বাখি আছে সদা
 বিপদ ধাবণ তুমি ।
 অম্লৰ নিবন্তৰ
 বাসনা সন্তাৰ ,
 অগ্নিক অমূলক
 অধিৰ অপাৰ ;
 স্নেহ ককণা
 তথাপিতো কৰা
 তুমিয়ে অন্তৰ্য্যামী ।
 কপট পিশুন
 হিংসা আদি দ্বেষ ,
 হৃদয়ত ভৰা
 অনন্ত অশেষ ;
 কলুষ মলিন
 যদিওবা হিয়া
 তুমিয়ে নিবৰে সঠিছা ,
 দেখি শুনি সদা তুমিয়েই আছে
 সুপথ কুপথ দেখুওৱা দিছা ,
 তোমাৰ মহিমা
 মোৰ অন্তৰত
 থাকোক দিবস যামী ।

গজল :

ৰূপতাল :

আহিব আহিব বুলি আছেঁ চাউ প্রাণ ধন ।
 তথাপি কিয়নো নাহে ভাবোঁ মাথোঁ! অনুক্ষণ ॥
 হিয়াৰ অসীম প্রেম,
 অধিৰ অধীৰ ভেম,
 আকুল ব্যাকুল তুমি বিকল অৱশ প্রাণ ।
 তুমি চৰণৰ ধূলি
 দেখা পাম পাম বুলি,
 দীঘলীয়া জমুনীয়া কঁপাত তুলে হিয়া খন ।
 জীৱন মৰণ স্বামী
 তুমিয়ে অন্তৰ্য্যামী
 তুমিয়ে ভৰষা মাথোঁ, তুমিয়ে মোৰ প্রাণ মন ।

ভীমপলশ্রী :

দাদৰা :

যোৱা যোৱা প্ৰিয়তম !

নাচাৰা মোৰ মুখলৈ ।

নাচাৰা নকৰা কথা

বাটে ঘাটে বৈ বৈ ॥

সহিছে। বিবহী হিয়া

একো যে তাত নাটকীয়া

কিয় পুত্ৰ দেখা দিয়া

প্ৰণয়ৰ কথা কৈ ?

মিশ্ৰ বেহাগ :

খেমটা কাশ্মিৰী :

প্ৰভু, সকলো তোমাৰে দান ।

নিমিষে নিমিষে

চকু পলকতে

সকলোকে কৰা ভাণ ।

বিশ্ব নিখিল

ভূৱন মাতে,

বাহিৰে ভিতৰে

তোমাকে সাজে,

কতনো লীলা কত দেখুৱালা

সকলো তোমাৰে ভাণ ।

মহিমা গৰিমা

তোমাৰে জয়

অগ নগ ৰূপ

তোমাতে লয়

উত্থান পতন জন্ম মৰণ

হৰ্ষ বিষাদ প্ৰাণ ।

ইমন :

তেতালা :

জীৱনৰ সুৰ যায় বহুদূৰ
যায় বহুদূৰ
শুনে কোনে ?
আকুল আবেগ
ভৰা হৃদয়ৰ'
যাতনা যে কি —
জানে কোনে ?
কিমান সহিব
বিবহৰ ব্যথা
কোনেনো শুনিব
মৰমৰ কথা
মৰমৰ কথা ন নে নাজানে
যাতনা যে কি —
জানে কোনে ?
মিলনৰ আশে
চিৰ বসন্তৰ
প্ৰণয়ৰ পাশে চিৰ আকাঙ্ক্ষাৰ
কিনো সুমধুৰ —
জানে কোনে ?

হিঙোল :

ঝাপতাল :

তোমাৰ চৰণে কৰোঁ
সেৱা নিতে নিত ।
গায় তোমাৰ গুণ বেদ আদিত ।
ব্ৰহ্মা মন্ত্ৰেৰে অকুকে নেপায় ,
ওহি দেৱৰ দেৱ অগত তহিঁত ।

আপোন :

মোৰ, সকলো আপোন ।
পিতা মাতা শিক্ষা গুৰু মাননীয় জন ।
ভাই ভনী পতি পত্নী সকলো আপোন ॥

ওচৰৰ

চুবুৰীয়া

আৰু বন্ধুগণ ,

পূজনীয়, পূজনীয়া,

আত্মীয় স্বজন ॥

চকু কাণ, নাক মুখ,

যৱ নৱ দাঁৰ,

কাম ক্ৰোধ লোভ মোহ

বুদ্ধি অহংকাৰ ;

কলুষ কপট মিথ্যা অসত্য প্ৰধান ।

জ্ঞান সত্য সদাচাৰ

ভক্তি প্ৰেম উপচাৰ

বৈবাগ্য বিৱেক নিষ্ঠা ধৰ্ম্মৰ দাপোন

মোৰ, সকলো আপোন ॥

অকলশৰীয়া হৈ স্থূল দেহ-ভাৰ ,

সকলোকে এবি গাৰ কৰ্ত্তব্য আত্মাৰ ;

জাগৰিত গুচি সৰ

হবহি সপোন

ই সব আপোন, তেৱে নহব আপোন ॥

তত্ত্ব :

ক'তে বা আছিলো

কিবা কৰিছিলো

কোনেইবা আছিল মোৰ ,

কোন পিতা মাতা

কোন ভনী ভ্ৰাতা

কোনেইবা আছিল ক'ৰ ?

ক'লৈ বা কেতিয়া

কোন সময়ত

কোন ভিথি লগ চাই,

যাবইবা লাগিব

কি কাম সাধিব

কাৰ সঙ্গে সঙ্গী হৈ ?

সদ্য কেনেকুৱা

ঠাইও নাছানো

নামেইবা কি লও,

আকাশে পাতালে

স্বৰ্গে কি নৰকে

ভোগেই বা কি খাও ?

বাঁবে বাঁবে আহো

নপাৰে মনত

স্বৰণ নাহি পূৰ্বৰ ,

ঘনে ঘনে বোলে

কৰ্ম অনুপাতে

শুখ বা দুখ দুৰ্ভাব)

যিবা কৰো কৰ্ম

জীৱৰ পাছত

ঘূৰি ফুৰে সৰ্বদায় ,

নাপাহৰে যেনে

মায়েকে ছৱাল

যেনেকৈ নথাকয় ।

কি কৰ্ম কিমান

দিনত ভুগিছে

এই জীৱ সমুদায় ,

শেষ আছে ক'ত

কি-কেনেকুৱা

তত্ত্ব ভেদ কোনে পায়

নৈবেদ্য :

বিশাল মহান ঠগি

নাই ফল মূল ।

নাই ধূপ, নাই ধূনা

নাই গন্ধ ফুল ॥

চপা যোৱা দিয়া থনি

সাৰি পুচি লৈ ।

জাবৰ-জথৰে সাত্তে

দিছোঁ তাকে থৈ ॥

নিৰ্বাপিত বস্তু মোৰ

হৃদয় চকুত ।

সিংহাসন শূন্য মোৰ

কঠিন বুদ্ধত ॥

জ্ঞান ভক্তি নাই মোত

নাই বিদ্যাব ।

বিবেক বৈবাগ্য নাই

নাই প্ৰেম ফল ॥

মৰময় হৃদয়ত

শুকান বতাহ ।

শুকান তপত চিত্ত

শুকান হেপাহ ॥

ঘাটিছোঁ তক্তি ভাৱে

মাথো ই শবাই ।

অথলৈ নাযায় যেন

অদৃষ্ট বাজাই ॥

চুমাৰ বাগি :

সবগৰ ছোন উঠিছে জ্বলি
বিশ্বটো ধবিলে কপ ।
উম্বৰৰ পৰা সিমূৰলৈ
বৈ যায় গন্ধ - ধূপ ॥
প্ৰাণ বহাৰিটি মুখত মিলাই
প্ৰিয়াটো চাই আছে বাট ।
কেতিয়া-কেনেক-প্ৰাণৰ বল্লভে
পবশে মেলি দুই হাত ।
হিয়া উৰুৱা হিয়াৰ কথাটো
ভাঙি-পাতি কলে শুনে ।
সেই শুনে তাক স্মৃতিৰ পথত
বাখিব খুজিলে মনে ॥
মুহূৰ্ত্ত যত্নৰ প্ৰিয়-আলিঙ্গন
ওঁট মুখ লগলাগি ।
অন্তৰৰ কথা থৈ দিলে লেখা
এয়েহে চুমাৰ বাগি ॥

কাহৰবা :

কাণ্ডী বতাহে আহি কাণে কাণে
কৈ যায় —
কাৰেনো বাতৰি ?
উথলি উথলি
উপচি পৰিছে
আবেগতে ভৰা লহৰি ।
বাখিছিলো সাঁচি
গুপ্তে হিয়াৰ মাজত
লুকাই ছবিটি ,
বতাহতে তাৰ বিৰল কুঞ্জৰ
ফুলিছে প্ৰণয় মালতি ;
তোমাৰ কাৰণে আহো আশা বাখি
নাযাবা দূৰলৈ জীতৰি ।

গজল :

ঠুংবী :

পখিলা, হে পখিলা

বিবাহ-বাতৰি কিয় আনি দিলা ?

তুফা বয়স যোৰ ঐ পখিলা !

কি প্রেম পূৰ্ব কিয় দেখা দিলা ?

নিবজান নীলা আকাশত

ফুৰিছিলো উৰি যুত পৰনত ,

তাতে সুৰ তুলি ওমলি ওমলি

গাইছিলো গীত আপোন ভাৱত ;

আজি, এনে সময়ত ঢোলৰ কোবত ,

গীত জোকাবত ;

কিয়নো নাচিলা ?

সংসাৰ পথ সঙ্কট অতি ,

কটক দেখি শঙ্কিত পৰাণ ;

তথাপি তোমাৰ শূনা পাখাবে

আতবাই দূৰ কৰিছা

কিনো আহ্বান ;

আজি, তুফানৰ প্ৰাণ, এজনতে দান

কবিতা মিলন

আশীৰ্ব দিলা ।

মিঞা মন্নাৰ :

কণ্ঠালী :

(সখি মোৰ) ক' ঐ কথাটো ভাঙ্গি ক' ।

নিবৰ গভীৰ বাখা গোপন কৰিছে কথা

মিহাতে পাইছ হৃদ মোকেবাৰ ভাঙ্গি ক' ॥

প্ৰেম অমৃত প্ৰাণ

হেম প্ৰতিমা থনি ,

মজিন কৰিছে দেহি !

বিষময় ভাবে হানি ,

আকুল ব্যাকুল হৃদি ,

ভাৱনাৰ যত ব্যাধি

চকল যাতনা আদি কৈ মোক, জ্বিৰণি ল' ।

গজল :

ঠুংবী :

দেখা দি ক'ত লুকালি ?

কিহব মাজত

বিচাৰি নাপাওঁ ।

বিচাৰি মো ফুল বাগিচাত

ফুলৰ মাজত

জুমি জুমি চাওঁ ।

প্ৰণয়ৰ প্ৰথম ভাগতে

প্ৰথম দেখাতে

কিয়নো লুকালি ?

নাইবা তোমাৰ

হিয়া ভৰা প্ৰেম

কাৰবাক দি কৰিছা খেলা,

মইযে তোমাৰ

আশাতে আছিলো

ভাল পাই দুখ পাওঁ ।

উচ্ছাস :

কাৰ বা মলিন মুখ পৰিছে মনত ?

চন্দ্ৰ সূৰ্য্য এহ যত

সদায় আনন্দ বত

অপূৰ্ব বস্ত্ৰেৰে আজি শোভে আকাশত ।

বিহঙ্গ-মধুব তান

বাহেৰে আজি প্ৰাণে প্ৰাণে

প্ৰকৃতিৰ সৌন্দৰ্য্যই ঢালে পৰাণত ॥

মধ্যাহ্নে নীলাকাশত

হাঁহে বৰি অবিবত

অগ্নি শিখা দিয়ে ঢালি এই ভগতত ।

নিৰ্জন কানন মাছে

ফুল-তক কিবা মাছে

আনন্দে উপচি পৰে হৃদয়ত ॥

পৃথিৱীৰ জোনবাসী

দেখিলে হিয়া জুৰায়

মলয়া সমীৰ বয় যেন অন্তৰত ।

আনন্দে হৃদয় ভৰা

হাঁহে কেনে বসুন্ধৰা

আছে যেন মগ্ন সদা অনন্ত ভাবত ॥

কাৰ বা মলিন মুখ পৰিছে মনত ?

কাৰ বা মলিন মুখ পৰিছে মনত ?

কোনো দিন দুৰ্ভাৱনা

পৰা নাই তিল কণা

অন্তৰ জ্বলোৱা নাই কাৰো ভাৱনাত ।

হিয়া মোৰ কোনো ক'নে

হোৱা নাই কোনো ফালে

জ্বলা নাই অন্তৰ মোৰ অলিক চিন্তাত ॥

হোৱা নাই ভুল ভ্ৰান্তি

আছোঁ সদা সুখে শান্তি

আনন্দ মূৰতি সদা উদে অন্তৰত ।

কোমল পৰাণ হায়

পিকো ফুল মালা মই

ধন্য মানো কত শত চঞ্চল প্ৰাণত ॥

প্রীতি স্নেহ ভাল পোরা শান্তি সুখ সাঁচি থেঁরা
পলে অনুপালে কিয় পলাই ভয়ত ।

যিফালে ফুবাওঁ চকু সিফালে নাপাওঁ একো
মবীচিকা ঢৌ নাচে ক্ষুদ্র হৃদয়ত ॥
কাব বা মলিন মুখে পরিছে মনত ?

× × × ×

কাব বা মলিন মুখে করে অন্ধকার ?
আছিল ই শরীরত বল বুদ্ধি আক কত
আশীর্বাদ করে লোকে দেখি কল্লেরব ।

চকু নাক আদি কাণ মনোবদ্য সদা প্রাণ
কৃষ্ণবর্ণ চুলি সব জ্বলে ই মূরব ॥

প্রতি অঙ্গে মেদমজ্জা ভাবে! সদা পবিত্রতা
অপূর্ব মূরতি করে অন্ধকার দূব ।

কিয় এবে দিন দিন কত যে হৈছে ক্ষীণ
চবণে লুপ্তিতা করি ভাঙ্গে হাড়-মূর ॥

কি যেন গবল বিহে শরীরে স্তবে স্তবে
হিয়া মোর ভাঙ্গি ভাঙ্গি করে চুরমাৰ ।

কি যেন কবিছে মন ঢলি পবে ঘনে ঘন
নোরাবো থা কিব থিবে দুর্বল অস্তব ॥

কাব বা মলিন মুখে করে অন্ধকার ?

× × × ×

কাব বা মলিন মুখে করে অন্ধকার—?
কাব বা অলঙ্কে পশি, হৃদয়ত মধু-হাঁহি,
পলকতে তবু কিয় বিবাদ অস্তব ।
বুজিব নোরাবোঁ হায়, কি যাউনা দিয়ে হায়,
পুবি-মাৰি দেহা-মন হৈছে, আগ্রাব ॥
কি শেল বাজিছে বুকে, অরশ হৈছে! শোক
কাব বা শোভতে আজি হওঁ চাবধাব ।
কাব বা মলিন মুখে করে অন্ধকার ?
কাব বা মলিন মুখে করে অন্ধকার ?
শান্তি সুখ আশা যত, দিলে! সব তোমা-তাত
দিয়াহে বিদায় দেব ইহ জনমব ।
পাহবিহে! সত্য-পথ, পাহবিহে! ভবিষ্যত
তুমি মাথোঁ! শান্তি দাতা এই মবতব ॥
তোমাৰে দয়াত দূব কবো অন্ধকার !!!

বাগেশ্বৰী :

টিমা তেতানা :

কোনেনো কেনেকৈ পাব

কৰিব হে নারবীয়া ?

নিবিড় গভীৰ নদী

পাৰাপাৰ নাটকীয়া ।

আন্ধাৰ গহীন বাতি

তাতে পৰনৰ ছাটি

উঠে ঢৌ ঘনে পতি

ভহতে ক'পিছে তিয়া ।

বসন্ত :

থেমটা :

ফুলে ফুলে ফুল

নাচে অলিকুল,

নাচে অলিকুল

গৈছে ব্যাকুল ।

আকুল আকুল

হৃদয় ব্যাকুল

নাই পাৰাকুল

সদায় আকুল ।

আজি সবে গাওঁ

ফুল ধলু লওঁ

হৃদয়ৰ কথা

কওঁনে নকওঁ —

প্ৰাণৰ প্ৰাণ

দিবাহে সন্ধান

ভাবি ভাবি ভাবি

হওঁ বিয়াকুল ।

সুখ :

ভাঙ্গা হৃদয়ব

— তুলি আকাশি

কলা-ঘুমটিব
পূর্ব গীতটি,

নিবর নিশাব
শান্ত দেয়ালয়

উদাৰা মূদাৰা তাৰা
বাতি উঠে

উৎপত্তি প্রলয়
গভীর হৃদ্যব

অপূৰণ আশা

ভাঙ্গা হৃদয়ীয়া

ভাঙ্গা বাগিনীৰ,

ভাঙ্গা তান ;

ইনো ক'ব সুখ মান ?

জোকাৰি ঘনাই

নিবরে লুকাই

কনৈনো যায় প্রাণৰ প্রাণ ;

ইনো ক'ব সুখ মান ?

ভাঙ্গা সুখটি,

জগাই প্রকৃতি কবেহি দান;

ইনো ক'ব সুখ মান ?

ঈশ আবাধনা বাগিনী

লৈ আহে সপ্ত সুখ লয় তান

একেলগ কৰি গ্রাম তিনি ।

উন পঞ্চাশ তান;

ইনো ক'ব সুখ মান ?

গভীর আশঙ্কা

তথাপি আকাঙ্ক্ষা;

নিবর নিবাশা

ভাঙ্গে ভাঙ্গা প্রাণ ।

এ'য় সেই সুখ মান ॥

ভূপালী :

তেতালী :

বনতে

বজাতি

বনমালী ; (হবি)

বা'হীটি

বজাতি

কবে নানা চতুৰালী ।

ত্রিভঙ্গ

বন্ধিম

মূৰ্ত্তি মোহন ,

নয়ন

পঙ্কজ

ত্রিভুবন ধন ;

বিয়াপি

জগত ময়

কবিছে ধেমালি ।

সপ্ত সুখ

তিনি গ্রাম

একুইছ মুচ্ছ'না

ক্রপদ

খেয়াল টপ্পা

কতনো তিলানা]

ভৈবর

সাবজ

খট ইমন ভূপালী ।

খান্সাজ :

তেতালী :

নির্দয় নিষ্ঠুর শ্যাম

কিয় গুচি যায় ?

কাকূতি মিনতি মোর

নুশুনিলে যায় ।

শাবদ জোনাকী বাতি

তিয়ার আসন্ন পাতি

সজাগে মিছাতে বলেন

আশাপথ চাই ।

বিবহ যাতনা পালো

কান্দি ছলি- জুলি হলো ।

তেওঁতো নাহিলে ফিবি

কিবা দোষ পাই ।

পূববী :

একতালী :

চলি যাউয়ে সুন্দর কানু ।

আগে পাছে ধায় বাখাল ধেনু ।

গধূলিৰ ধূলি বিয়পি গগন

হাসি খল খলি করিছে গমন

অমিয় হাসির অমিয় ধ্বনি

শুনি থাকো যেন জুঝাই তনু ।

অধরে মুবলী মধুর হাসি ,

নি নি ধাধা পাধা বজ্রাই বাঁশী ,

পূববীর তান হবে মন প্রাণ

শুনি থাকো যেন সুসঙ্গিত বেণু ।

মিশ্র মালকোব :

জলদ একতালা :

বাট ভেটি ধবি
 - কিনো ছল কবি
 কিয়নো আহিছা কলীয়া ?
 মোব, ভরা কলসী
 পানী যায় পবি
 বাট এবি কিয় নিদিয়া ?
 থমকি থমকি
 মাঝে উকি জুকি
 লাগে দিলে লাগে নোপোরা ,
 এনুরা নিলাজ
 এয়ে নেকি কাজ
 বাজ হব মোক নিদিয়া ?
 বাটে ঘাটে মোক
 কবা লটি ঘটি
 এয়ে নেকি ভোমাব
 ব্যরহাব বীতি
 ভোমাবে বিবহ
 সহিজে সবহ
 তুমিয়ে কবিছা বলিয়া ।

ভৈববী :

কাওরালী :

আক কিয়,
 আগ বাঢ়ি
 আহিছা কাণাই ?
 আক কিয়,
 ভবোরা ঘাগরী ধবি
 জটা-পটা কবি
 দিয়া বগবাই ।
 সখী সবে যায় এবি
 তুমি মোক বাটতে ধবি
 নানা বিলম্বতি কবি
 যাবলৈ নিদিয়া অকলে পাই ।
 তনু মন আছে ছুটি
 তুমি মই সদা এটি
 নকবাহে লটি - ঘটি
 কাকতি মিনতি কবো বিনাই ।

খান্ধাজ :

দাদৰা :

মোক,

এৰি দিয়া বাট

যাওঁ ।

য'তে ত'তে মাথোঁ

কৰা দিগ্‌দাৰি

সেয়েহে লাজ

পাওঁ ॥

ভটিলা কুটিলা ললিতা লতা,

কাজনে সকলোৱে কয়

কতনো কথা,

সন্তিনী

ননদী

দিয়ে তাতে ব্যথা;

ক'তে নোলুকাওঁ ?

যমুনাৰ পাৰ

সন্ধিয়া বেলা

ঘৰলৈ যাওঁ

নকৰা খেলা ;

এৰি দিয়া বাট - ঘাট

এৰি দিয়া

কলসী ভৰাওঁ ॥

আশোৰাবী :

একতালা :

সুন্দৰ গিৰি

গুহা শাৰী শাৰী

বন উপবন নৈ ;

সুন্দৰ সর, সর মনোৰম,

এয়ে মোৰ অসম আই ।

প্রথম সূৰ্য

উদয় পূৰ্বত,

প্রথম প্রভাত

বিহগ সূৰ্যত,

জাগে বিশ্ব

নতুন প্রাপ্ত

এয়ে মোৰ অসম আই ॥

প্রকৃতিৰ ৰাণী,

অসম জননী

দেৱতাৰ ৰম্য থান,

গৌৰৱ ময় মন্দিৰ মঠ

মঙ্গল কৰিছা দান ;

আই,

তোমাৰ চকুত নাই ভিন পৰ

অনু কপে বিৰাজিছা সৰ ঘৰ,

জনম ধন্য নাই দুখ দৈন্য

এয়ে মোৰ অসম আই ।

বন্দনা

(১)

আজি কি ছন্দে বন্দোহে চরণ
 শ্রীমন্ত শঙ্কর দেব ।
 পঞ্চশততম বৰিষ প্রধান
 কবোহে প্রথমে সের ॥
 তন্ত্ৰ মন্ত্ৰ যত
 পূজা বলিদান
 পবিল অসম ভবি,
 বজ্রা প্রজা সবে
 বলি বিধান
 সা'জল একাকার কবি,
 পূজা মন্ত্ৰ বিনে নাই একো নাই
 দেবতা আছে বহু দেব ।
 বাম নাম এক
 গুপ্তে আছিল
 বৈকুণ্ঠ পেৰাত লুকাই,
 ভাবত ভূমিত
 শঙ্কর স্বরূপে
 ভক্তক দিলেহে বিলাই,
 জাতি অজাতি বর্ণ নিবিচারি
 এক দেব এক সের ।

ভৈৰবী :

কাণ্ডালী :

মাধুক তাবিল
 ছুটক দমিল
 পূজা বলিদান যত
 হরণ কবিল
 নাম বিতবিল
 সেহিসে শ্রেষ্ঠ সম্মত,
 এক নাম ধর্ম নিকাপথ কর্ম
 কবিল বিদিত দেব ।
 গাৰো ভোট গ্লেচ্ছ
 সবেও তবিল
 এক নাম সাব কবি,
 সাহিত্য বিজ্ঞান
 সঙ্গীত দর্শন
 সমাজক দিল পঢ়ি,
 তুমি গুণ জন, তোমাতে শরণ
 শ্রীমন্ত শঙ্কর দেব ।

বন্দনা

মালকোষ

(২)

জাপতাল

যুগ যুগ ধরি হোরাহি অরতাব ।
 শঙ্করদেব কপে হবিল ভূমিভাব ॥

সংসাৰ সাগৰ তৰিৰ উপায়,
নাম মাথোঁসাৰ দিলাহি বিলাই;
প্ৰণামো চৰণ তবু বাবে বাৰ ॥
উজানে কমলাবাৰী, ভাটিতে মধুপুৰ;
মধ্যতে বৰপেটা ধাম পাতিলা নাম সুৰ;
মাধৱৰ সঙ্গ কৰি লীলা অপাৰ ।

বন্দনা

(৩)

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ
গুণৰ আঁকৰ
ভক্তিৰ আধাৰ
তুমি গুৰু জন ।

সাধুক ভাৰিলা
হৃষ্টক দমিলা
পূজা বলি দান
কৰিলা হৰণ ।

একনাম ধৰ্ম্ম
নিকা পথ বন্দা
কৰিলা বিদিত
শাস্ত্ৰৰ সন্মত ।

গাৰো ভোট য়েচ্ছ
সৰেও তৰিল
একনাম দিলা
হৰিষ মনত ।

সাহিত্য দৰ্শন
সঙ্গীত বিজ্ঞান
গঢ়িলা সমাজ
দিলাহে শৰণ ॥

বন্দনা

(৪)

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰ দেৱৰ মহিমা
মণ্ডিত ভাৰত মাঞ্জে ।
সৰ এক ধৰম এক শৰণ
এক ভাৱন বিৰাজে ॥
এক বাম নাম গুপ্তে অছিল
বৈকুণ্ঠ ধামত লুকাই ।
ভাৰত ভূমিত প্ৰচাৰ কৰিলা
ভক্তৰ মাজত বিলাই ॥
জাতি অজাতি বৰ্ণ সকলো
একেটা নামত সাঞ্জে ॥

কাফি :

তেতালী :

কৰা,

মোহ মায়া পৰিত্যাগ ।

জনমৰ

লগে লগে

মৰণে পায় লাগ ॥

বিনে বাম নাম

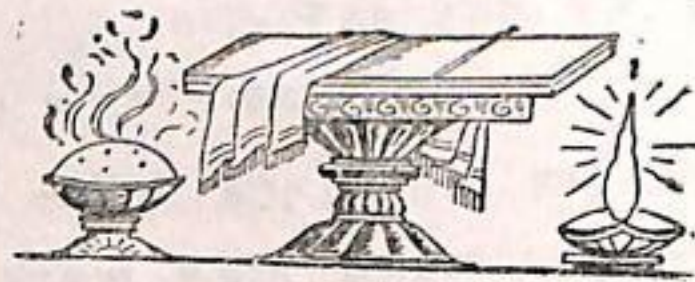
গতি নাপায় ,

মিছাতে নহৰা হেলা

দিন বৈ যায় ।

শুক পদ আগে ধৰা

এই সাৰ ভাগ ॥

ভুল :

এই সকলো ভুল ।

জনম মৰম ,

কাৰণ কৰণ ,

স্থিতি নয় সমতুল ॥

বিশ্বৰ মাজত

জীয়াই আছা ,

কন্মৰ মাজত জীৱন নিছা ;

গোৰব তোমাৰ নিভুল ;

কিন্তু, কপটতাৰ ছল ,

এই সকলো ভুল ॥

জ্ঞান বিজ্ঞানৰ উপহাৰ ,

সাধনা আছে নিশ্চয় তাৰ ,

তথাপি নোপোৱা কুল

ঐশ্বৰ্য্য বিভূতি দীন ভিক্ষাবীৰ

চোৰ ডকাইতৰ মূল ,

গৰিমাতে ব্যাকুল ;

এই সকলো ভুল ॥

অনন্ত অসীম

সত্য অসত্যৰ ,

ব্রহ্মাণ্ড বিশ্বৰ

গুণৰ বাহিৰে —

ত্রিগুণৰে মূল ,

দিয়া, নিয়া, এৰা, ধৰা, যি লকৰা

বিভিন্ন কপত

সকলো নিম্নুল ;

এই সকলো ভুল ॥

মানৱ-লক্ষণ :

মিছলীয়া দীঘলীয়া — সত্য হয় এটি ।
কপটতা পিশুনতা — বাৰ্য্য হয় দুটি ॥
অবিশ্বাস ঘাটকতা — অশ্রিয় কখন ।
বাব নাই একো নাই — সাধুৰ বচন ॥

প্ৰীতি-দান :

সকলো—

বিশ্ব নিয়ন্ত্ৰাব
বিশ্বৰ সম্ভাব
বিশ্বৰ পুতুলামব ।
বিশ্বৰ সোঁতত

নিভ্য সত্য সদা নৱ ॥

তথাপি—

অনম মৰণ
বিবাহ বন্ধন
ই তিনি তেওঁৰে ক্ৰিয়া ।
বিধাতাৰ বিধি
নহয় অসিদ্ধি
তেওঁয়ে দিয়া তেওঁয়ে নিয়া ।

সেইবা—

আমি সৰে মিলি
কৰিছো ধেমালি
সংসাৰ সোঁতত ভাহি ।
নিগুঢ় তত্ত্ব

প্ৰাণ হৃজনৰ

এজনতে মিলে আহি ॥

চিৰঞ্জীৱ—

উদয়াচলৰ উষাৰ পোহৰ
পৰক জ্যোতিৰ্ময় ।
বিয়েপি জীৱন
তনু মন প্ৰাণ
হ'ক সদা মধুময় ॥

কোৰাচ :

খাল বিল নৈয়ে ভৰা
বাহ বনে লেখেৰি নেৰা
তাৰে মাজত আছে আমি
গাওঁ কুছি পাড়া,
আজি, সকলো ফালে দেখো মাথো
বি-এ, এম্ এ ভৰা ;
এনে জন্মভূমি
অসম বাণী
নাপাবাহে আক,
সকলোৱে আছে দেখো
কি নাই আমাৰ বাক ?
বি-এ, এম্ এ, শিক্ষা লৈ,
সমাজ, ধৰ্ম পাছত থৈ
এ, বি, চি, ডি, শিকি মস্ত
ডাঙ্গৰ মানুহ হ'ল,
ভেওঁৰ, বিদ্যা বুদ্ধি জ্ঞান যেনে
বেহৰ চেপা ক'ল ;
এনে জন্মভূমি
অসম বাণী
নাপাবাহে আক
সকলোৱে আছে দেখো
কি নাই আমাৰ বাক ?
গাওঁ এবি চহৰীয়া
বিএ, এম-এ, অসমীয়া

চুৰট বিড়ি টানি যায়
বিদেশীৰ ছাঁত ;
ভেওঁ, ডেম পাঞ্জি
গালি পাৰে
যেন, আধা ফুটা ভাত,
এনে জন্মভূমি
অসম বাণী
নাপাবাহে আক
সকলোৱে আছে দেখো
কি নাই আমাৰ বাক ?
গোফ দাড়ি চুলিৰ কাট,
কোট পেণ্টলুন, ফিট্ ফাট্,
বিদেশীয়ে নিলে লুটি
নাই মুখৰ মাত,
তোমাৰ, শিল্প বনিজ কৃষি কৰ্মত
নাই একোতে হাত ;
এনে জন্মভূমি অসম বাণী
নাপাবাহে আক
সকলোৱে আছে দেখো
কি নাই আমাৰ বাক ?

চাৰি ফালে
বিদেশীৰ,
ওখ, ওখ, ওখ শিৰ,
ব্যৱসা বাণিজ্য শিল্প লৈ যায় তুলি,
আমাৰ, বি-এ, এম-এ, নকৰি কৰে
হুঁহুৰ দেউতা বুলি;
এনে জন্মভূমি
অসম ৰাণী
নাপাবাহে আক
সকলোৱে আছে দেখে
কি নাট আমাৰ বাক ?

অ-চিনাকি মই :

কোনে চিনে যোক ?
হতভাগা, হতছাৰা কয় লোকে মোক ।
হয়,—
মই বৰ হৰক্ - তৰক্
মই বৰ লৰক্ - ফৰক্
সেয়ে মই, হতমূৰ্খ,— মিন্দে সব লোক ।
কোনে চিনে যোক ?
জ্ঞান হীন, অতিদীন,— নিবস আলোক ।

হয়,—
মই বৰ দাগা বাজ
সদায় নিলাজ
সেয়ে মই হোজ - গোঁজ— নিবস্তব শোক ॥

× × ×

চিনিবানে মোক ।

সুধীৰ, গন্তীৰ, গহীন, নিবৰ লোক ।

হেৰা,—

উদাৰ - মনা,

গবৰ বিঠীন স্নেহৰ কণা

সদা—

শান্ত, শ্রান্ত, ক্লান্ত দিনালোক ।

চিনিবানে মোক ?

মই, গপ-গপীয়া, স্নিগ্ধ হিয়া— অমৃতৰ পোক

সেয়ে—

এই চল্ চলীয়া, মল্ মলীয়া

চল্ চলীয়া - ভল্ ভলীয়া

ধীৰ স্থিৰ ধ্যান - প্রেমালোক ।

বিদায় :

বাল্য কাল

শিশু মতি

অতিকৈ চঞ্চল ।

স্থিৰ-হীন দ্বিধাহীন

নাট বলাবল ॥

পাব হ'ল শিশু-মন,

যৌৱন আহিল ।

নিভীক হৃদয় ভৰা

নহয় কাহিল ॥

দন্ত অহংকাৰ হিয়া,

উন্মুক্ত পৰাণ ।

সিও যায় লাহে লাহে

প্রৌঢ়ৰ অস্থান ॥

বৃদ্ধৰ বয়স পায়

স্থিৰ শৰীৰ ।

জ্বৰা ব্যাধি মনোকষ্ট

হয়হি জাহিৰ ॥

সংসাৰৰ লীলা-ভূমি

লীলা শেষ কৰি ।

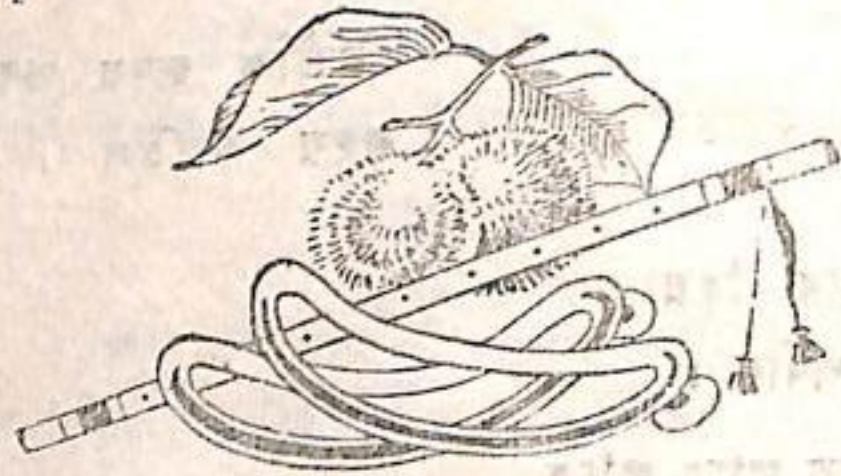
মেলানি বিদায় মাগি

গ'ল ভূমি এৰি

গজল :

ঠুংৰি :

মোৰ, সপোন সকল হ'ক হে ভগৱান ।
সুখৰ মধুৰ দেখা সপোনৰ প্ৰাণ ॥
আকাশ পবন নিখিল ভূৱন বিচাৰি হায়বাণ ।
সপোন লগৰী এৰি গ'ল নিজ স্থান ।
ইজিত কবিলে কিবা নাপালো সন্ধান ॥

তুমি আৰু মই :

তুমি, — লাহে লাহে উৰি পখিলাটি স'তে
বতাহৰ মুহু বোকাচাত --
এৰি দিবা হেলাই মনক ।

মই, — পবনৰ মধুৰ কোলাত উঠি
উকলিই কোনোবা দেশত
থৈ আহিম অকলে তোমাক ॥

তুমি, — নীল আকাশত পূৰ্ণ শশধৰ লগে
জ্বলিকিবা তাৰ বশ্মি হৈ
জ্বলিকাৰা জগতৰ প্ৰাণী ।

মই, — শূন্য আকাশত কপট ববিব স'তে
পুৰি জগতক মিঠুৰ ভাবেৰে
দিম সেৱা, তোমাৰ হৃদয় হানি ॥

তুমি, — ভেম অভিমান বিবক্ত হৃদয়ে
পাতি ঠেং, কৰি বোহ
অকলে থাকিবা ভাবি

নানা ভাৱনাত ।

মই, — প্ৰফুল্ল মনেৰে তোমাৰ প্ৰেমক চুমি
হৃদয় আনন্দ কৰি

সাবটি ধৰিম নাথাকিব বোহ ভাত ॥

তুমি, — দূৰৰ দূৰতে থাকি হৃদয় পটত আঁকি
নিবৰ কল্পনা গাঁথি
নিমাতে থাকিবা শুই ।

মই, — গোপনে লুকাই কাষতে ওলাম
ওচবলৈ যাউ টোপনি ধোঁগাম
চমকি উঠিবা দেই ?

তুমি, — সন্ধ্যাব বাছলি হৈ উৰি যাবা
বহু দূৰলৈ চঞ্চল মনেবে ।

মই, — বাজ হৈ ধৰি তোমাক
নিদ্রিম যাবলৈ ধৰিম বলেৰে ॥

তুমি, — গভীৰ নিবব নিশা ব্যথিত হৃদয়
গভীৰ ভাবনা লৈ থাকিবা পৰি ।

মই, — ঘট-মট কৰি আন্ধাৰে — মুন্ধাৰে
হিয়াৰ আবেগ খুলি চাপিম ওচৰ
প্ৰেমৰ মূৰ্তি ধৰি ॥

তুমি, — কোনোৱে নেদেখা কৰি আকুল ভাৱত
বিশাল বুকুত মোৰ
ধৰিবা সাবটি ।

মই, — প্ৰেমৰ ছৱাৰ খুলি
অমৃতৰ বান তুলি
পিয়ুষ লহৰি সতে
ছয়ো হম এটি ॥

সমাপ্ত